

ALPINIZEM SE JE RODIL PRED 500 LETI

NEOSVOJLJIVA GORA

STAŽA ČERNIČ

Na vzhodnem robu pogorja Vercors kakih 50 kilometrov južno od Grenobla se iz sredogorja vzpenja proti nebu čudna gora: Mont Aiguille (Iгла), imenovana tudi Mont Inaccessible (Neosvojljiva gora). Na ogromnem, deloma poraščenem podstavku se dviguje osamljen skalnat vrh kakih 1000 metrov nad okoliškimi zaselki. Skalnati nastavek je kot velikanska trdnjava na vrhu hriba, ki je s te strani podobna kvadru s skoraj ravnimi stranicami; z druge strani se s svojimi 350 metri višine kot orjaški stolp dviguje nad okoliške vzpetine.

Prvi zapis o gori najdemo leta 1211, ko je Anglež **Tilburv** s sosednjega, lahko dostopnega hriba na ravnem vrhu gore videl »bele rjuhe, ki so jih sušile boginje, in velik slap«; snežne krpe in obilne vode, ki jih v teh višinah najdemo vsako pomlad... To je bil začetek legende o gori, ki je v naslednjih stoletjih navdihovala ljudsko domišljijo in sama rasla v njej.

Goro so v srednjem veku šteli med sedem čudes Dauphineje: velikanska trdnjava z ene strani, orjaški stolp z druge, na vrhu pa velika ravnica, porasla z mehko zeleno travo...

Kot ves Vercors je tudi Mont Aiguille sestavljen iz apnenca (calcaire urgonien). Različni sekun-

dami sedimenti in mreža razpok, ki so vtane v masiv Vercorsa, so omogočili eroziji in času, da sta ustvarila to nenavadno goro.

In prav na tej gori se je pred 500 leti rodil alpinizem.

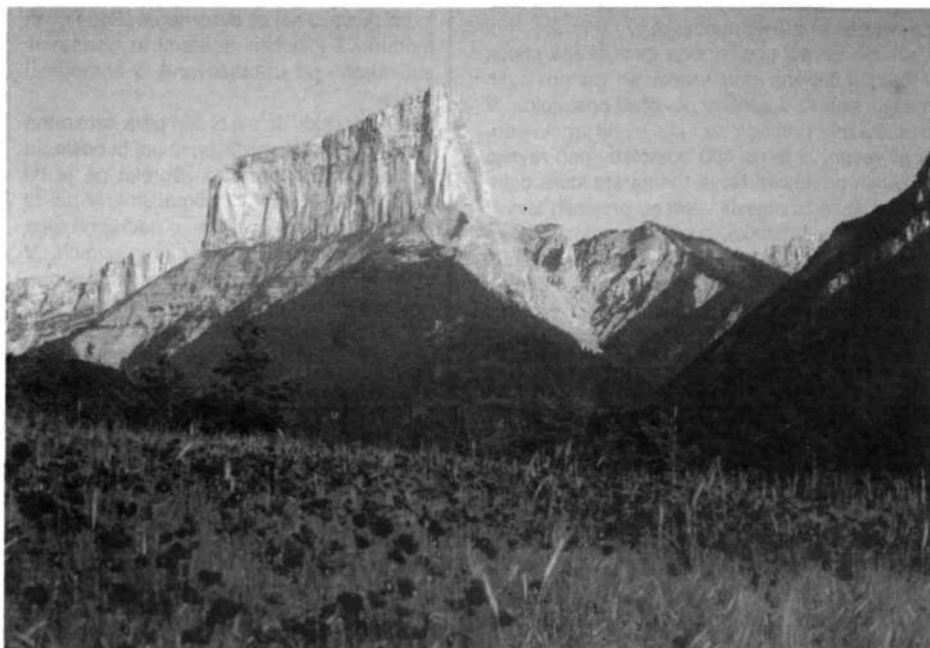
TRDNJAVA MORA PASTI

Zgodovinski viri povedo, da je francoski kralj **Charles VIII.** zagledal Mont Aiguille leta 1490, ko je bil na potovanju iz Grenobla proti jugu. Mladega kralja je nenavadni pogled prevzel. Lepota? Ime in podobnost z neosvojljivo trdnjavo? Izziv nevarnosti, divjine in zlih duhov?

Vsekakor drži, da je ob tej priložnosti naložil enemu od svojih najboljših oficirjev, naj poskuša osvojiti goro, ki ima tako nenavadno obliko in tako izzivalno ime. Vodja podviga je torej postal **Antoine de Ville**, gospod iz Dompjuliena in Beaupreja. Bil je mož v najboljših letih, ki je poveljeval stotniji 50 bojnikov in 400 lokostrelcev; s svojo hrabrostjo se je že večkrat vpisal v zgodovino.

Da bi razumeli težavnost naloge, se moramo vživeti v čas pred 500 leti. Za popotnika, pa naj bo to trgovec ali romar, so bile gore sedež zlih sil in domovanje zmajev (eni so imeli krila, drugi noge), katerih obstoj so potrjevali celo znani naravoslovci.

Neosvojljiva gora, s te strani kot mogočna trdnjava

Treba je bilo predvideti vse težave in nevarnosti, ki bi jih lahko srečali v teh nepristopnih, neznanih in verjetno nevarnih krajih. Vzpon za neosvojljivo goro je bil za mladega kralja morda trenutna domislica; za Antoina de Villa pa je bil uspešen vzpon rezultat dolgih in temeljitih priprav, ki so trajale poldrugo leto.

Originalni dokumenti ne povedo veliko o tem. Gotovo pa je, da je bilo potrebno najprej najti in preveriti dostop do sedla Aupet, priti od tam do vznožja skale, ugotoviti edino šibko točko v obrambnem sistemu trdnjave, si zamisliti smer ter predvideti, ustvariti, pripraviti in prenesti do vznožja ves potreben material. In to pred 500 leti!

Ključno vprašanje je bilo vsekakor dobro in zanesljivo moštvo, katerega vsak član je imel ob pripravah na vzpon in pri njegovi izvedbi povsem določeno nalogo. Antoine de Ville je gotovo že prve ogleda opravil s svojim slugo **Guillaumom** in z domačinom iz mesta Die, kasneje pa si je za tehnično in praktično plat vzpona izbral še tri specialiste s področja dejavnosti, ki so bile v srednjem veku v polnem razcvetu: gradnja gradov in katedral ter rušenje sovražnikovih utrd. Tako so prišli v moštvo še mojster kamnarezec, tesar in kraljevi »vojaški inženir« - specialist za lestve in druge naprave, ki so potrebne pri obleganju trdnjav.

Pa še zoper zle sile (in nasprotovanje Cerkve) se je bilo treba zavarovati. Moštvo naj bi delovalo v božjem varstvu in pod budnim očesom Cerkve, zato je Antoine de Ville vključil tudi

visoke cerkvene može; skupaj z drugimi sta stopila na vrh **Sebastien de Caret**, dvorni teolog in kraljevi pridigar, ter **Fraçois de Bosco**, kurat in apostolski notar. Vsi člani ekipe so torej znani in poimensko zapisani.

Nobenega podatka ni o tem, koliko časa je bilo potrebno, da so pripravili ves material za vzpon; tudi ne vemo, kaj so bile tiste »bistroumne naprave«, o katerih govorijo udeleženci vzpona. Vemo le, da je bila potrebna »ogromna količina« lestev. Cele pol francoske milje (to je 2000 metrov) je bilo treba preplezati po lestvah, je zapisal Antoine de Ville v svojem znamenitem pismu predsedniku grenobelskega parlamenta.

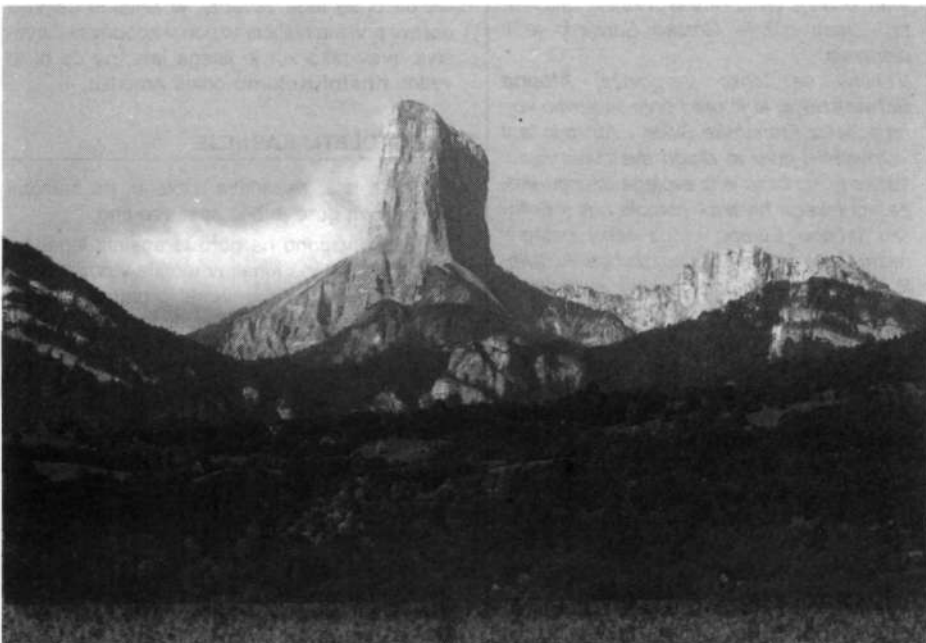
SMER VZPONA

Na žalost ne vemo, kje je potekala smer prvo-pristopnikov, saj nikjer niso našli njihovih sledov. Domnevajo, da je bil vzpon izveden v severozahodnem delu gore, v tistem delu stene, ki se je odkrušil v 17. stoletju.

Višina stene na tem delu gore znaša kakih 200 metrov. Postopno postavljanje lestev, pritrjenih na steno, spominja tako na tehniko obleganja trdnjav kot tudi na tehniko osvajanja himalajskih vrhov pet stoletij kasneje... Vojaki in gradbeni specialisti so se verjetno kar dobro znašli v strmi steni gore, tako da so lahko poiskali najboljše prehode. Priprava smeri je morala biti dobro izvedena, saj se je v nekaj dneh v njej zvrstilo najmanj 30 ljudi, ki so »premagali« steno in se vrnili v dolino živi in zdravi.

Nobenega dvoma ni, da je bila še pred uradnim vzponom smer v celoti opremljena; predpostav-

Neosvojljiva gora, s te strani kot orjaški stolp

ljajo, da so to delo pod nadzorstvom članov tehničnega dela ekipe opravili vojaki in podložniki gospoda de Villa.

STRAŠNA GORA IN NAJLEPŠI KRAJ

Vzpon je bil opravljen 26. junija leta 1492. Tistega 1492. leta, ko je Kolumb odkril Ameriko...

»Gora, strašna na pogled, je bila še bolj strašna za vzpon,« je napisal Antoine de Ville. »To je najbolj strašen in grozo zbujač prehod, kar sem jih kdajkoli videl sam ali moji možje.« Bil pa je to tudi »najlepši kraj, ki sem ga kadarkoli videl od zgoraj«.

Na vrhu so možje našli »tako velik travnik, da bi 40 koscev ne bilo dovolj, da ga pokosijo; njegov obseg znaša eno miljo (to je 4000 metrov), dolžina četrtil milje, širok pa je za streljaj puščice«; na travniku so bili gamsi z mladiči (dandanes gamsov ni več; domnevajo, da so imeli v tistem delu stene, ki se je odkrušil, edino možnost, da se povzpnejo na vrh), številne ptice in raznoliko cvetje.

Takoj na prihodu sta cerkvena moža krstila goro, naslednje dni pa brala maše »v čast Svetega Duha«, pa še »v čast Boga Očeta, Device Marije in vsega nebeškega zbora«. Ko so potem na robovih zelenice postavili še tri križe, ki jih je bilo videti povsod iz doline, je

gora postala krščanski svet in zli duhovi so bili pregnani.

Prvopristopniki so ostali na vrhu celih sedem ali osem dni. Vreme je bilo lepo, imeli so zavetje iz kamenja in zemlje, hrane in pijače jim ni manjkalo. Težko si predstavljamo, da bi se gospodje sami ukvarjali s transportom; vendar vojaki in podložniki, ki so očitno opravili težaško delo opremljanja stene in oskrbe, v zgodovinskih virih niso omenjeni.

VZORNO DOKUMENTIRAN VZPON

28. junija je Antoine de Ville z vrha gore poslal pismo predsedniku grenobelske skupščine, v katerem mu sporoča, da mu je s pomočjo »bistroumnih naprav« in z božjo milostjo uspelo priti na goro, ki jo imenujejo »Neosvojljiva«. Prosi ga, naj pošlje nekaj mož, da bodo to preverili, tako da bo predsednik potem lahko sporočil novico kralju, ki je bo zelo vesel.

Novica se je hitro razširila po naseljih v okolici. Po 1. juliju so se na vrhu zvrstile tri skupine hrabrih plemičev iz bližnjih krajev. Sodni uradnik, ki je prišel iz Grenobla, je skrbno zbral njihove izjave in podpise, sam pa si zaradi »dolžine vzpona in smrtno nevarnosti« ni upal na vrh.

Tako se je končal prvi pristop na neki dotlej nedotaknjen vrh, pri katerem je človek moral uporabljati roke in primerno orodje. To je bila prva zmaga človeka nad strah zbujačo goro - skoraj 300 let pred prvim pristopom na naš rodni Triglav leta 1778 in pred slovitim prvim pristopom na Mont Blanc leta 1786.

Ne da bi se tega zavedal, je Antoine de Ville opravil prvi alpinistični vzpon v zgodovini človeštva, prav tako kot je istega leta, ne da bi to vedel, **Krištof Kolumb** odkril Ameriko.

PET STOLETIJ KASNEJE

Tekla so leta, desetletja, stoletja; na samotni zelenici vrh gore je bilo spet vse tiho.

Zgodba o vzponu na goro je postala legenda, v kateri so imena junakov utonila v pozabo, na vršni zelenici pa se je namesto gamsov potikal zdaj oven-samotar, zdaj muflon z zlatimi rogovi...

Dokumenti v grenobelskem parlamentu so bili pozabljeni. Šele leta 1656 jih je izbrskal in objavil avtor knjige Septem miracula delphina-tus (Sedem čudes Dauphineje).

Tristodvainštrideset let za prvim je bil leta 1834 zabeležen in dokumentiran drugi, tokrat »dokončni« vzpon na goro. Konec devetnajstega stoletja je bil opravljen prvi vzpon čez severno steno, danes so vse strani gore preprežene s kakšnimi tridesetimi smermi.

V teh dneh, 26. junija 1992, poteka 500 let od

Gorsko Sarajevo

V teh dneh je civilizirani svet zajela katastrofa - nam bližnje Gorsko Sarajevo je v plamenih.

*Vživimo se lahko v položaj **Alberta Schweitzerja**, ki je pred prvo svetovno vojno odšel iz Francoske Švice v Afriko in tam »prevredil« prvo in drugo svetovno vojno. Vsake toliko časa je iz svojega džungelskega »gorskega bivaka« pomolil nos v dolinsko urbano Evropo in ga takoj potegnili nazaj, ko je ugotovil, da so džungelski divjaki, paralela naših gorskih kavk in gamsov, vsaj tisočkrat kulturnejši od resničnih divjakov v mestih.*

A Schweitzer je imel srečo, da je bil prvi. Osvojil je Kilimandžaro svoje Lambarene, požel Nobelovo nagrado in ob državni (francoski) podpori učakal mirno starost.

Nam, navadnim domorodcem, ki razpolagamo le z lastnim levim in desnim gozdarjem, z voleno nogavico in nogo v njej, ostane samo Nobelova nagrada v nahrbtniku in deviška divjina nad mejo mestnega smoga nad tisoč in več metri nadmorske višine.

Boris Ogrizek

dneva, ko se je na neosvojljivi gori rodil alpinizem.

Že leta 1989 so Francozi izdali posebno publikacijo *Le Mont inaccessible* in leta 1991 je revija *La Montagne et alpinisme* posvetila celo zadnjo številko tej častitljivi obletnici. Navedeni publikaciji sta služili kot vir informacij za pričujoči članek.

PROMET, GORNIŠTVO IN VARSTVO OKOLJA

ZAKAJ PA NE NA POT Z VLAKOM?

IGOR MAHER

Promet, predvsem avtomobilski, je eden od večjih krivcev za veliko onesnaženost okolja, ki smo jo dosegli že na celotnem planetu. Plini in delci, ki se sproščajo pri izogrevanju goriva v motorjih, povzročajo onesnaženost zraka, voda in tal, sodelujejo pri vse večje skrbi deležnih procesih segrevanja ozračja in spreminjanja klime, pri uničevanju zaščitne ozonske plasti in nastajanju kislih padavin. Ceste, po katerih ta promet poteka, so velika rana v krajini, predvsem v primeru širokih avtocest. Zanje žrtvujemo še kako pomembne rodovitne površine. Verjetno se bomo posledic te urbane erozije zavedli veliko prepozno in brez možnosti popravnega izpita. Tla, ki so nastajala stoletja ali celo tisočletja, bodo do tedaj že uničena.

Alpe so za promet velika naravna ovira, zato so prometni tokovi speljani po redkih ugodnih prehodih prek te ovire. V takih predelih (npr. dolina Inna in prelaz Brenner) pride do velikih koncentracij motornih vozil, ki predvsem v lokalnem okviru povzročajo dokajšnjo škodo. Danes gre prek Alp 60 milijonov ton blaga in prek 60 milijonov ljudi letno. Združevanje in povezovanje Evrope bo še povečalo gospodarske vezi in s tem izmenjavo ljudi in blaga, zato naj bi se obseg prometa podvojil že do leta 2000.

VPRAŠLJIVA CENOVNA POLITIKA

Z vidika varovanja okolja je železniški promet veliko ugodnejši kot cestni, zato se povsod pojavljajo težnje po prenosu transporta blaga s cest na železnice in po povečanju zmogljivosti železniškega prometa. Na žalost pa delež avtomobilskega prometa v primerjavi z železniškim močno narašča. Podatki iz Nemčije kažejo, da je bilo razmerje med potniki v železniškem in cestnem prometu leta 1970 1:9, leta 1988 pa že 1:13. Medtem ko železnica stagnira, je cestni promet v stalnem porastu, zato kljub nekaterim okoljevarstvenim ukrepom (boljši avtomobili, katalizator, neosvinčeno gorivo) naraščajo emisije škodljivih snovi v okolje.

Ob spominski slovesnosti pod predsedstvom predsednika republike, treh ministrov in cele vrste predsednikov različnih planinskih in alpinističnih združenj bo potekalo svetovno srečanje gornikov z izrednim športnim, kulturnim in komercialnim programom, ki so vsi povezani s tokrat čarobno številko 500.

Za zadovoljevanje prostočasnih aktivnosti je, na primer, v Nemčiji prevoženih kar 55 odstotkov vseh avtomobilskih kilometrov. Med te aktivnosti sodi tudi gornišstvo oziroma turizem, povezan z gorništvom ali vsaj turističnim obiskom gora. Predvsem konec tedna in ob praznikih se promet v smeri proti goram in obratno zelo poveča. Zato, da se povzpnejo za nekaj sto višinskih metrov, vsak konec tedna prevozimo sto ali več kilometrov. Zavedati se moramo, da s tem postajamo nezanemarljiv onesnaževalec okolja. Tega pa se vse bolj zavedajo tudi v turističnih krajih, kamor se zgrinjajo množice avtomobilskih obiskovalcev. Tako se marsikje avtomobilski promet že umika iz gorskih krajev - sicer ne toliko zaradi visoke okoljevarstvene

Pokrajina, ki je bila včasih (pod)gorska Foto: Igor Maher

